

MAGYAR ÖRÖKSÉG

112. díjátadó ünnepség

2025. március 29.

RÁDAY HÁZ DÍSZTERME

(1092 Budapest, Ráday utca 28.)

Magyar Örökség és
Európa Egyesület

Magyar Örökség és Európa Egyesület
Székhely: 1078 Budapest, István u. 2.
Postacím: 1113 Budapest, Koma utca 11.
magyarorokseg1995@gmail.com
magyaroroksegtitkarsag@gmail.com
Tel.: +36 30 9416-202
www.magyarorokseg.hu

Javaslateikat kérjük küldjék a fenti email címre!

MEGHÍVÓ
MAGYAR ÖRÖKSÉG
112. díjátadó ünnepségre

A díjátadás időpontja:
2025. március 29. (szombat), de. 11.00 óra

A díjátadás helyszíne:
Ráday Ház Díszterme
(1092 Budapest, Ráday u. 28. II. em. – lift van)

Kitüntetésben részesülnek a díjátadás sorrendjében:

András Ferenc filmművészete

*Laudátor: Bonta Zoltán filmrendező, kultúrakutató,
a Keleti Filmszövetség alapítója*

Dubrovay László zeneszerzői életműve

*Laudátor: dr. Solymosi-Tari Emőke zenetörténész,
az MMA Művészetelméleti Tagozat vezetője*

Katolikus Karitás - Caritas Hungarica szolgálata

Laudátor: dr. Vojcek László professzor, az orvostudomány kandidátusa

**Juhász Árpád sokoldalú tudományos
és ismeretterjesztő munkássága**

*Laudátor: dr. Kubassek János, a Magyar Földrajzi Múzeum
ny. címzetes igazgatója*

a Bélyegmúzeum világon egyedülálló gyűjteménye

Laudátor: Csegezi Tamásné a Magyar Posta Zrt. ny. filatéliai igazgatója

Kovács István irodalmi és történelmi munkássága

*Laudátor: dr. Csikány Tamás nyugállományú dandártábornok,
haditörténész, egyetemi tanár*

Kincskeresők (Felvidék) jövőt építő tevékenysége

Laudátor: dr. Prokopp Mária Széchenyi-díjas művészettörténész, egyetemi tanár

Dr. Klinghammer István BB elnök köszöntője A képzés szerepe – kapcsolatteremtés a munka világával

„... az okos embereknek nem a hímes szók, hanem az erős valóságok tetszenek” – Pázmány Péter egyik prédikációjából kiemelt mondattöredékére hivatkozom, amikor az erős valóságról, a képzés társadalmi hasznáról szólok. Az évezred fordulóján paradigmátikus változások korába lépett a világ.

A földre épülő agrártársadalom és a tőkére épülő ipari korszak után már a tudásra épülő harmadik hullámban élünk, – és bizony ez az új korszak feszültségekkel és konfliktusokkal veszi át az uralmat a megelőző ipari kortól. A 20. század utolsó évtizedeiben új technológiai forradalom indult útjára: az első információs forradalom. Ennek a forradalomnak első eredménye, hogy egy minden korábbinál jobb, új energiaforrást fedeztünk fel: *a tudást*.

A tudásra épülő hatalmak, az USA, Japán és a világ vezető országai információt és innovációt adnak el a világnak. Ez jelenik meg a fejlett technológiákban, a pénzügyi szolgáltatásokban, a vezetési technikákban, az új képi és zenei kultúra termékeiben, az egészségügyben és az oktatásban. Új termékük a katonai védelem is, amit a vezető erő, az Egyesült Államok értékesít a világ egyre nagyobb részében.

A tudásgazdaság új termékeit előállítani képes államok között globális verseny folyik a piacok és a vevők megszerzéséért. A hegemoniáért folyik ma is a harc, mint korábban az ipari korszakban. Adódik a kérdés, milyen szerepet vállal hazánk ebben a nemzetközi küzdelemben? **„Magyarország legyen nagy mind abban, amiben kis ország nagy lehet”** – mondta Szentgyörgyi Albert, amikor a tudásról, a tehetségről, az emberi értékről beszélt.

A tudásipar profitját csak azok az országok élvezhetik, ahol a képesség, a szakértelem és a kompetencia egymásra épülő hármását tartósan működtetni képesek, – mégpedig társadalmi hasznot hajtó módon. A nemzet jövője az iskolákban dől el.

A feladat: Magyarországon a következő években a térség leghatékonyabb oktatási rendszerét kellene létrehozunk. A politikának a gazdasági helyzetnek megfelelő felelőséggel, de a lehetőségekhez képest erőn felül kell finanszírozni az oktatást.

Egy ilyen formálódó új világban a Széchenyi által is használt bölcs tanítás: **„adok, hogy adjál”**, új értelmet nyer. Minél többet adok, annál többet kaphatok vissza. Érdemes ezt a politikának szem előtt tartania. A jó oktatáspolitikát tudatában van, hogy az ország szellemi teljesítménye, illetve annak piaci súlya nem állandó érték, hanem olyasmi, ami a gazdasági játéktérben folyamatosan változik. A nemzetközi konkurenciának pedig az az érdeke, hogy tudásban, alkalmazható felkészülésben elébük ne kerüljünk.

A kíméletlen versenyben nem a piac, hanem az állam felelőssége, hogy polgárait az ilyen következményektől hatékony értékelvű oktatáspolitikával megvédje.

Klinghammer István

Laudáció András Ferenc filmművész Magyar Örökség díja alkalmából

„Magyarországnak a trianoni katasztrófa előtt megvolt már a maga nagy nemzeti kultúrája, amely a nyugati nemzetek kultúráját megközelítette és a keleti országok kultúráját meghaladta, úgyhogy az utóbbi országokkal szemben kétségtelen művelődési felsőbbségünk volt, ezt kell továbbra is megtartani, és így azt kell biztosítani, hogy Európa keletén a magyar legyen a legműveltebb nemzet. A magyar kultúra nem csupán a legdrágább nemzeti örökség, hanem a kultúra a nemzeti életben szinte mindenható hatalom, amely erősíti, sőt válságos időkben megmenti a nemzeti létet, amely előfeltétele a gazdasági megerősödésnek és a politikai felemelkedésnek.” – mondta száz évvel ezelőtt Klebelsberg Kuno, az akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter.

András Ferenc huszonhárom éves korában, 1965-ben már a Magyar Televízióba került, 1969-ben felvették a Színművészeti Főiskolára, ahol 1973-ban szerzett adásrendezői diplomát. Akkoriban a Televízióban és még inkább a Filmgyárban a filmforgatást legalább egy éves időszak előzte meg, ez alatt az idő alatt az elkészült filmforgatókönyvet a befogadó stúdió véleményezte, majd elfogadta és a költségvetés elfogadása után kezdődött a filmforgatás előkészítése, szereplő és helyszínek keresésével.

Első játékfilmje az 1976-ban Bereményi Géza könyve alapján forgatott „*Veri az ördög a feleségét*” című, melynek 1977-ben volt hivatalos bemutatója, de vetítették a Veszprémi Tévétalálkozón is. Itt fogadták be a kortárs magyar írók a pályakezdő filmrendezőt, itt találtak egymásra későbbi alkotótársak. 1979-ben a Munkácsi Miklós könyvéből készült „*Végkiárusítás*” című filmje Veszprémben a TV kritikusok díját nyerte el.

Szintén Munkácsi Miklós 1981-ben megjelent „*Kihívás*” című regényéből készítette a „*Dögkeselyű*” című filmjét, az első, melyben a rendező munkatársa lehettem. A közös munkát „*A kárókatonák még nem jöttek vissza*” című Gion Nándor regényéből készült filmben folytattuk, az előkészítésénél együtt látogattuk meg Szabadkán az író 1982-ben. Szintén Gion Nándor regényéből készült 1985-ben a „*Postarablók*”.

A kortárs magyar írókkal szinte párhuzamosan dolgozott megfilmesítésre álmódott műveiken, melyekből a kétezres évekig minden évben készült több játékfilmje.

Közismert marosvásárhelyi családról „*Testvérek, Kincsesek*” címmel készített hármás portréfilmet 2001-ben, a hetvenes évek óta régi barátjával, Kincses Elemér íróval készült Sütő András: „*Hargitai vadászkalandok*” című regényéből 2013-ban a „*Vadászmese*”, melyben újra segítettem rendezői munkájában. Több évig pályáztunk Kincses „*Soha*” című önéletrajzi regényéből készítendő játékfilm

és televíziós filmsorozat megvalósítására. Azóta napi kapcsolatban vettem részt tervezett és megvalósult munkáiban: „Az ismeretlen Perczel Zita”, „A művész rétegei” – Mezei Gábor belsőépítész, „Démon és Érosz” – Zichy Mihály élete, „In memoriam Gion Nándor”.

Az első Magyar Tudós Társaság tervét kidolgozó Bessenyei György testőrköltőre hivatkozva alapította Széchenyi István a Tudományos Akadémiát. Kulin Ferenc Bessenyei életéről írta „Bessenyei Anna képzelt naplója” című forgatókönyvét, Kölcsey Ferenc életéről a „Bukásunk lesz a vesztetek” című drámája alapján TV filmsorozat tervével pályáztunk. Az 1986-ban bemutatott „Nagy generáció” és az 1991-es „Az utolsó nyáron” című filmjeiben a háború utáni, hatvanas évek végére felnőtté váló nemzedék szülei, nagyszülei mindennapi viselkedését, szokásait, szórakozását elutasító nemzedékének sorsát bemutató filmjeit barátja, Temesi Ferenc „49/49” című regényéből 2018-ban írt „Záróra után” tervezett filmjével kívánta trilógiává kerekíteni – lezárni.

Kincses, Kulin, Temesi műveit és ahogy az évekig előkészített, de meg nem valósult Jókai Mór „Szeretve mind a vérpadig” és Szerb Antal „Utas és holdvilág” - filmterveit emlegette:

„Ez a hajó is elment...”

Kívánsága szerint nyomtatott forgatókönyveit a Nemzeti Filmarchívumba vittem, ahol tanítványai, filmművészek és érdeklődők tanulmányozhatják, folytathatják - szellemi örökségét. Ars poetica-ja Klebelsberg Kuno szavaival: „A magyar hazát ma elsősorban nem a kard, hanem a kultúra tarthatja meg és teheti ismét nagygyá!” „Soha irodalomra és tudományra, kultúrára olyan szent feladat nem várt, mint ma, nemzetünknek ebben a lelki válságában. Megmutatni nemzeti múltunkban, nemzeti géniuszunkban az örök értékeket, ennek révén növelni az önbizalmat, az önbecsülést, figyelmeztetni a nemzeti hibákra, fejleszteni a nemzeti erényeket, saját értékének öntudatára ébreszteni a magyart: ez a szent feladat.”

Több mint hatvanéves életműve, – Szabó Zoltán szavaival – Szellemi Honvédelme méltán emeli András Ferenc filmművészt, a Nemzet Művészet Nemzeti Pantheonunkba, a Magyar Örökségbe.

Bonta Zoltán
filmrendező, kultúrakutató

*****

Dubrovay László méltatása a Magyar Örökség díj átadása alkalmából

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Vörösmarty *Szózatát* hallottuk Dubrovay László 21. századi zenéjével. Dallama népdalaink mintájára építkezik, harmóniai a klasszikus funkciórendszernek megfelelően kapcsolódnak. A különleges ízt adó modern hangfűrtök középkori modális skálák hangjaiból állnak, a kétszeri harangszó pedig szakrális magasságba emeli a költői gondolatot: „*Hazádnak rendületlenül / Légy híve, óh magyar*”. E másfél perc megragadó ötvözete múltnak és jelennek, örökségünkhöz való ragaszkodásnak és újításnak.

Dubrovay zenéjét – technikai nehézsége ellenére – ugyanolyan odaadással és kedvvel játsszák a muzsikusok, mint amilyen lelkesedéssel a közönség befogadja. Ritka jelenség ez a kortárs zenében. A titok az lehet, hogy a szerző úgy hoz mindig egyénit, csak rá jellemzőt, hogy közben ezer szállal kötődik népzeneinkhez és az elmúlt századok legnagyobb alkotóihoz. Úgy alkalmaz korábban sohasem hallott hangszíneket és egy általa kidolgozott, a magasabb számú felhangokat is magába foglaló új harmóniarendszert, hogy a zenei gravitáció törvényét, a feszültség-oldás váltakozását, a dallamosság, a világos formálás, a belső koherencia követelményét mindig szem előtt tartja. Mint ahogyan azt is, hogy a művészi alkotás célja az ember gondolat- és érzélemvilágának kifejezése. Jókai Anna találóan fogalmazta meg: „*Dubrovay — átugorva egy zűrzavaros állapotot – magasabb szinten állítja helyre az elveszettnek tűnt, de a világ számára oly fontos egyensúlyt.*”

Korunk egyik legkiemelkedőbb és legtermékenyebb alkotójának életműve immár közel 60 éve gyarapodik, s már 200-nál is több opusból áll. Kántortanító édesapja, majd fontos tanárai, mint Vaszy Viktor, Szelényi István, Szabó Ferenc és Vincze Imre után az 1970-es években hatalmas szellemi gazdagodást hozott Dubrovay számára a hamburgi Staatsopernél töltött időszak, majd az elektronikus zene lehetőségeiben való elmélyülés Kölnben, Kalheinz Stockhausen és Hans-Ulrich Humpert mellett.

Az eredmény nemcsak az első olyan magyar hanglemezt lett, melyben kombinálva hallható az élő előadás és annak elektronikus modulációja (*live electronic*), hanem az is, hogy nagy mértékben kitágult a komponista elképzelése a hang természetéről, és később már az akusztikus hangszerek szokatlan játékmódjainak alkalmazásával is újabb és újabb hangszíneket kevert ki. A szóló- és kamaradarabjai mellett zenekari művei is évtizedek óta rabul ejtik a közönséget a bennük alkalmazott különleges effektusokkal. A rá oly jellemző újítás, a mikrokromatika grafikusán ábrázolt csúszásai például sokszor a sírás, zokogás képzetét keltik, de minden más új hangminőség alkalmazásának is az a célja, hogy a kifejezés eszköztárának új elemeivel megérintse a hallgatóság szívét. Ahogy a szerző tartja, a szépség és igazság a legmodernebb nyelvezet használatakor is elsődleges.

Mindemellett Dubrovay számára egyre fontosabbá vált a magyar múlthoz, a nemzeti gyökerekhez való kötődés. Példaként említem a Liszt és Bartók ikonikus zongoraszonátái után felsorakozó, 2017-ben írt *Sonata di felicitát*, századunk nagyszabású, virtuóz magyar zongoraszonátáját, mely szerelemről, szenvedélyről, küzdelemről, megtisztulásról, kiteljesedésről beszél. Szimfonikus költeménye, zongoraversenyei, magyar rapszódái is Liszt zenei örökségéhez kapcsolódnak, mint ahogyan – már tematikája révén is – a 2016-os bemutatójával revelációt hozó *Faust, az elkárhozott* című egész estés balett is, az emberi kapcsolatok drámájáról, jó és rossz küzdelméről, isteni megbocsájtásról. Erkelhez kötődik a *Tavaszi szimfónia*, Kodályhoz a *Magyar szimfónia*, Csontváry képeit álmodja zenébe a festőművésztől elnevezett három szimfonikus kép. Megrázó alkotásokban beszél Dubrovay a magyar történelem sorsfordulóiról, például a levált forradalom 50. évfordulójára írt 1956 című zenekari művében, melybe Gyurkovics Tibor verseit iktatja be. Sorra írja dalciklusait József Attila, Ady Endre, Weöres Sándor, legutóbb pedig Petőfi Sándor költeményeire. De ott van darabjaiban a magyar népzene hangja is; versenyműveket és kamarazenét ír népi hangszerekre, melyek „igazi őszerejükkel” adnak „újító erőt”. Az általa alkalmazott polipentatónia ugyancsak a magyar népzene emlékeztető pentaton dallamsejtek összekapcsolása, akár modern, 12 fokú dallamokká, évszázadokat átívelő, sokrétű jelentéssel.

A Kossuth-díj, az Erkel-díj, a Bartók-Pásztory-díj, a Nemzet Művésze cím, a Magyar Művészeti Akadémia Nagydíja mellett mostantól a Magyar Örökség Díj is hirdeti, hogy Dubrovay László zenéje nemzetünk kincsei közé tartozik.

Solymosi Tari Emőke
zenetörténész

*****

A szegények és bajbajutottak szolgálata – Katolikus Karitás

„Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel tettetek, velem tettétek!” (Mt 25,31-40) ezzel a lelki indítatással végzi karitatív munkáját évszázadok óta a Katolikus Egyház. Ennek a világméretű munkának eszköze a Nemzetközi Karitás és ennek magyar szervezete a *Katolikus Karitás-Caritas Hungarica*, mely 1931 óta a Kárpát-medencei magyarság és az itt velünk együtt élő nemzetek rászorultjainak nyújt segítő kezet. Teszi ezt a segítő, a felebaráti szeretet a „caritas” jegyében korra, nemre, etnikai és felekezeti hovatartozásra tekintet nélkül.

Hazánkban a szegénygondozás szeretetszolgálati összefogását, szervezett Karitás kialakítását először Prohászka Ottokár püspök sürgette a XX. század elején,

majd Rott Nándor veszprémi megyéspüspök, később Csernoch János bíboros tett kísérletet az országos hálózat kialakítására. Az országos egységesítés akkor valósult meg, amikor Serédi Jusztinián esztergomi érsek, 1931-ben Mihalovics Zsigmondot karitásért felelős érseki biztossá nevezte ki és a budapesti és az országos karitás munka összefogására megalapította a Szent Erzsébet Katolikus Karitást. A kommunista diktatúra 1950-ig a legtöbb egyházi szervezethez, egyesülethez és betegpoló rendhez hasonlóan a Karitást is betiltotta.

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia 1991-ben újjászervezte a Katolikus Egyház segélyszervezetét és megkezdődött az országos hálózat kiépítése. Napjainkra a Katolikus Karitás országos központja itthon 16 egyházmegyei központ, 715 plébániai csoport, 22 szociális intézmény és közel 10.000 önkéntes munkáját segíti. Egyúttal támogatja a Trianonban elszakított területeken – mindenekelőtt a Kárpátalján és a Délvidéken – működő Karitás csoportokat is. A szervezet 2001-től Katolikus Karitás – Caritas Hungarica néven folytatja munkáját és tagja a 165 országot összefogó *Caritas Internationalis* nemzetközi hálózatnak.

Az országos hálózat által a Karitás önkéntesei az anyaországban elérik a legkisebb települések rászorultjait és eljutnak a legtávolabbi és legnehezebben megközelíthető határon túli településekre is. A helyiek gondjait ismerve az egész Kárpát-medencében segítenek rászoruló családoknak, egyedülálló időseknek, fogyatékkal élőknek, szenvedélybetegeknek: tartósélelmiszer, ruha, pelenka és gyógyszer adománnyal, iskolakezdési csomaggal. Ehhez a munkához kapcsolódnak az évente országosan megrendezett nagy akciók, mint a „Tartós szeretet” élelmiszer gyűjtés, a „Vár a nyár” gyermektáboroztatási program, a „Legyen öröm az iskolakezdés” diákokat segítő akció, az „Egymillió csillag a szegényekért” szolidaritási és a „Tárjátok ki szívetek”, valamint az „Angyal batyu” karácsonyi segélyprogram is. A felzárkózó települések programban 16 településen segíti a családok életét, öngondoskodását.

A hétköznapokban adott, tartós támogatáson túl a Karitásztól részt vesz a természeti és ipari katasztrófák áldozatainak segítésében, a járványok terjedésének megelőzésében, mint történt ez legutóbb a horvátországi és a törökországi földrengések után, a vörös iszap katasztrófa vagy a covid járvány idején.

A Délvidéken és a Kárpátalján élők nehéz élethelyzetét könnyítendő a Karitásztól rendszeresen, embertől emberig segíti a rászorulókat egészségügyi programjával is. A 2015-től működő Kórházmisszió és a 2017-ben megalakult Orvosmisszió rendszeres fogászati, szemészeti és ortopédiai prevenciós vizsgálatait, valamint nőgyógyászati rákszűrései kiegészítik és pótolják a helyi egészségügyi ellátást, jobb életminőségre és a gyermekek számára egészséges felnőtt korra adnak esélyt. A kórházak műszerezettségének javítása, a műtéti eszközök pótlása, a gyógyászati segédeszközök adományozása, aggregátorok biztosítása nagy hangsúlyt kapott a covid járvány idején és a háború kitörése óta jelentősen hozzájárul a kórházak működőképességének megőrzéséhez, a sebesültek megmentéséhez és felépüléséhez.

Köszönöm a Magyar Örökség Bizottságának, hogy meglátták ezt a több évtizedes értékteremtő, lelki és karitatív munkát! Köszönöm Spányi Antal püspök atyának, a Katolikus Karitásztól elnökének és Écsy Gábor plébános atyának, országos igazgatónak, hogy munkatársaikkal megőrizve a múltat, támogatásukkal, kiállásukkal és szervező munkájukkal Kárpát-medence szerte nap mint nap gyakorolják a cselekvő szeretetet. A Caritas Junior által pedig megismertetik a következő nemzedékkel, hogy „az élet ajándék” és „jót tenni jó” – ... azért, hogy a Katolikus Karitásztól gyermekeink és unokáink számára is továbbadható Magyar Örökség legyen.

Vojcek László
nőgyógyász

*****

Magyar Örökség – Juhász Árpád méltatása

A televíziós és rádiós műsorai révén ismert Juhász Árpádot általában világhíró geológusként említik. Kevesebben tudják, hogy a magyar táj és a magyarság értékeinek megismertetésében is jelentős szerepet játszott. Két évtizeden át a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat országjáró túráit vezette, amelyek során nemcsak hazánk geológiai látnivalóit ismertette, hanem történelmi, egyházi emlékeit is. Jó memóriája révén például minden jelentős templomról tudta, ki festette az oltárképet, vagy a freskót. Másfél évtizeden át az ő országjárásvezetői kézikönyveiből tanultak a hallgatók. A Felvidékre is kiterjesztette az országjárási tapasztalatait. Pigler József barátjával jelentették meg az *Autóval a Magas-Tátrába* című könyvet, amely ismereteim szerint a 2. világháború után először publikálta Magyarországon a Felvidék történelmi vonatkozású objektumait. Egy pozsonyi kiadó pedig felkérte, hogy írjon útikönyvet Magyarországról, amely szlovák nyelven, *Cestujeme po Madarski* címen jelent meg.

Számos alkalommal vezetett Erdélybe tanulmányutakat a Geológiai Technikum diákjai részére, amelyek során a történelmi múlt emlékeit is felkeresték.

Nagyobb ismertségre tett szert a Másfél millió lépés, a Még egymillió lépés, valamint a Kerekék és lépések televíziós sorozatok geológus szakértőjeként. Az általa írt szakanyagok alapja az Évmilliók emlékei című könyve volt, amely két kiadásban is megjelent, részletes adatokkal Magyarország földtörténetéről és ásványi kincseiről. Később e címen kilenc részes televíziós sorozatot készített. Majd Nemzeti park lehetne címen hét részes filmsorozatot vitt a képernyőre a Balaton-felvidékről, a Pilisről és a Börzsönyről.

Fontos megjegyezni, hogy meghatározó szerepe volt az 1950-es években még a Nemzeti Múzeum épületében levő Természettudományi Múzeum Ásvány- és Kőzettárának rehabilitálásában. Mint köztudott, 1956-ban a Kálvin tér felől szovjet tankból érte találat a Múzeum magasabb szintjén az Afrika kiállítást. Ez ráomlott az ásványgyűjteményre, amely a British Múzeum után a legjelentősebb volt Európában. A gyűjtemény őrizte a Felvidék és Erdély nagy értékű ritka ásványait, amelyek egy része egykori híres magyar mineralógusok, vagy mecénások nevét viselte. A tűzben nem csak az ásványok olvadtak meg vagy töredeztek szét, a lelőhely cédulák is megfeketedtek. Ezeket a mérgező benzolba áztatva tette olvashatóvá. 1957 és 1962 között több raktárszekrényre való ásványt gyűjtött az akkor még működő bányákból, Gyöngyösorosziból, Rudabányáról, a dunabogdányi Csódi hegyről és a Balaton-felvidéki bazaltbányákból. Gyűjtött ásványokat Selmec- és Körmöcbányán, amelyeket vasúttal szállított a Nemzeti Múzeumba. Gyűjteményeket vásárolt fel a Múzeum számára a Nagybánya környéki lelőhelyekről.

Így vált lehetővé, hogy 1962-ben megnyílhatott a II. világháború utáni modern ásvány- és kőzetkiállítás.

Televíziós műsorvezetőként évtizedek alatt közel száz magyar tudóssal, kutatóval folytatott beszélgetést. A rendszerváltás után arra is lehetősége nyílt, hogy Amerikában élő világhírű magyar származású tudósokkal készítsen tévé interjúkat, köztük pl. Bay Zoltánnal vagy a Nobel-díjas Oláh Györggyel. Az interjúkat 2024-ben könyv formájában is megjelentette.

Életének egy jelentős szakasza volt 1971 és 1986 között, amikor a Természet-tudományi Stúdió igazgatója volt. Bár a stúdió adminisztrációs szempontból a Tudományos Ismeretterjesztő Társulathoz tartozott, viszonylagos szabadságot élvezett. Így történhetett meg, hogy például Erdélyről előadás sorozatok hangozhattak el, ami abban az időben ritka lehetőség volt.

1987–88-ban tagja volt a Magyar Tudományos Afrika expedíciónak, amely Teleki Sámuel 100 évvel korábbi felfedező útját követte. Ő is ott állt a Teleki vulkán tetején a magyar zászló mellett.

Még 80 éves korában is előadás sorozatokat tartott, illetve tart a Felvidéken, Somorjától Losoncig. Van olyan, többségben magyarlakta település, nevezetesen Zsigárd, ahová többször is meghívták, sőt az emlékkertben fát is ültettek, Juhász Árpád almafája címmel.

Juhász Árpád sokrétű, szerteágazó életműve, magas színvonalú, gazdagon illusztrált könyvei több mint tízezer nyomtatott oldalt jelentő publikációi, rádiós megszólalásai, gondolatgazdag interjúi, lenyűgöző televíziós filmjei legfontosabb kulturális értékeink közé tartoznak.

A kilenc évtizedet átívelő, termékeny életút nagyszerű eredményeit sokmillió magyar ember joggal érezheti magáénak – határainkon innen és túl egyaránt.

Kubassek János
geográfus

*****

A Bélyegmúzeum méltatása

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

95 évvel ezelőtt **Budapesten**, a Krisztina körúti Postapalota 8. emeletén nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt a **M. Kir. Posta alapította Bélyegmúzeum**, és tette közzemlére 50 ezernél is több darabból álló gyűjteményének tekintélyes részét.

A rohamosan gyarapodó gyűjteményt 1940-ben hatalmas anyagi áldozatvállalással, a Dob utcai, Rimanóczy Gyula tervezte irodaépületbe költöztették. Az épület félemeletén alakították ki korszerű kiállítóterét. Falba süllyesztett szekrényekben 2.000 kihúzható fémkeretben mutatták be a **világ valamennyi postaigazgatása által kibocsátott bélyeget**.

Bélyegelőtti levelek, **előfutárok**, az 1831. évi járvány idején ecetgőzzel fertőtlenített és átlukasztott koleralevél, vagy **Than Mór 48-as bélyegterve** épp oly féltett kincse, mint a hazai gyártású első – hivatalosan forgalomba nem került, néhány példányban mégis fennmaradt – „**Pöttyös Jóska**” néven elhíresült, felségsértésnek minősített bélyeg, az 1867-es **Kőbánya-levél**, a **Fordított Madonna** tévnyomat vagy a legnagyobb összefüggésben megmaradt „**HAZATÉRÉS**” felülnyomás nélküli **Nagymánya**.

A világelső **Black Penny**, a **Mauritius** újnyomatok, a kormányzói bál meghívói-hoz a helyi órásmester hibás metszete alapján készített bélyegek, vagy az egykori angol gyarmat, **New Brunswick** hiú postamesterének arcképével forgalomba került bélyeg, a pótolhatatlanná vált világritkaságok részét képezi.

De vajon hogyan jött létre a hatalmas, mára **14 milliónál is több** darabból álló gyűjtemény?

Amikor **1874**-ben, a nemzetközi postaforgalmat szabályozó Általános, későbbi nevén Egyetemes Postaegyesület, az UPU létrejött, és tagországainak ajánlotta, később kötelezően rendelte el, hogy küldjék meg egymásnak postabélyegeiket, **talán senki sem gondolta, hogy az alapító tagok egyike a világ minden tájáról érkező bélyegeket megőrzi**. Amíg mások elajándékozták, a Magyar Posta – elfogadva az egyre népszerűbbé váló hobby képviselőinek igényét – úgy döntött, hogy azokat közzemlére teszi.

A döntéshozatalt követően döböntek rá, hogy a világgyűjteményből épp a magyar bélyegek hiányoznak, mert azokat a készletek kifogyásáig árusították.

A **hiánypótlást** úgy oldották meg, hogy **Poppovits Frigyes Mirkó** ker.tanácsos, a kor ünnepelt bélyeggyűjtőjének tervekkel, próbanyomatokkal gazdagított **magángyűjteményét** két részletben, megvásárolták. Ez a gyűjtemény lett a Bélyegmúzeum klasszikus magyar anyagának alapja. **Árveréseken külföldi bélyegritkaságokat is vásároltak**, erre fordítva a Bélyegértékesítési Iroda árbevételének jelentős részét.

Háborús okok miatt 1941 nyarán a múzeumot bezárták. Gyűjteménye 13 pán-célozott ládába zárva, légópincébe került. Közülük a gyűjtemény legértékesebb darabjait tartalmazókat, a Magyar Nemzeti Bank értékeivel, az aranykészletekkel és egyéb közgyűjteményi javakkal együtt a bank veszprémi biztonsági létesítményébe, innen 1945 januárjában az első **aranyvonattal nyugatra vitték**. Felső-Ausztriában, 1945 tavaszán került az amerikai hadsereg kezére, ahol katonai különítmény őrizte.

Tíz ládát 1944 végén a Soproni Postaigazgatóság épületébe szállítottak, innen 1945 nyarán kerültek vissza a múzeumba. A legértékesebb három láda **csodával határos módon, sértetlen tartalommal érkezett vissza, és lett az 1946. aug. 1-jén bevezetett új fizetőeszköz, a magyar forint aranyfedezetét biztosító érték**ké. A múzeum 1948 nyarán **újranyílt**, majd az 1956-os forradalom ideje alatt gyűjteményét ismét elzárták. Alapítása óta korszerűsítés és leltározás okán többször is zárva volt.

A Dob utcai épület felújításakor átépítették bejáratát, bővült bútorzata és kiállítótere. A **60 éves, jubiláló Bélyegmúzeum** újranyitása irányításom alatt, 1990 novemberében volt. **Egyetlen kiállítótere tárgyi emlékeket is bemutató tematikus kiállítások rendezésére vált alkalmassá**, állandó kiállítása bővíthető lett.

Napjainkban több mint 550 ezer bélyeg látható tárlóiban és a **„megtelt” tábla újra kitehető!**

A rendszerváltás éveiben a Postát érintő átalakulások miatt a múzeum szervezeti hovatartozása, működtetése változott, 1990-től alapítványi, 2020-tól, amikor a magyar állam megvásárolta a gyűjteményt, a Nemzeti Bélyegmúzeum Kft. hatáskörébe került. Világgyűjteményének bővítését a Magyar Posta Zrt. kizárólagos kibocsátóként és UPU tagállamként, ma is biztosítja.

A Bélyegmúzeum napjainkban a Dob utcai irodaház félemeletén arra vár, hogy a 21. századi technológia „bekopogtasson” ajtaján, és féltve őrzött kincseit mielőbb digitális formában is láthatóvá tehesse, mert:

- **A Bélyegmúzeum az értékkeé vált szépség birodalma!**
- **Kiállítótere az egyetemes kultúra tárháza!**
- **A világ kulturális kincseinek bélyegképeken megörökített, vizuális élményt adó legteljesebb gyűjteménye!**
- **Nemzeti kincsünk, amely a hazaszeretet, a nemzetek közötti békés összefogás jelképe, az értékörzés követendő példája!**

Csegezi Tamásné
a MP Zrt. ny. filatéliai igazgatója

*****

Kovács István laudációja

A mai naptól minden bizonnyal Salföld lesz az a település, ahol lakosság-arányosan a legtöbb Magyar Örökség díjas él. Egy elmúlt évi adat szerint 67 fős csodaszép Káli-medencei településen immáron két díjazott lakik, Somogyi Győző mellett Kovács István.

Kovács István költő, író, történész, kultúrdiplomata ebben az évben ünnepli 80. születésnapját, vagyis éppen ideje, hogy a Magyar Örökség díjjal ismerjük el sokoldalú, s minden területen maradandót alkotó tevékenységét.

Mivel is kezdhetnénk? Talán azzal az 1980-ban megjelent kislexikon-bejegyzéssel, mely az akkori kortárs írókat, költőket mutatta be. Ebben a Kovács Istvánról szóló szócikkben olvashatjuk, hogy az ő neve egyben „*a Budapestet Krakkóval összekötő híd neve*” is. S ez a megállapítás az elmúlt évtizedekben még helytállóbb lett, minden bizonnyal ő a két nemzet között a legerősebb és legaktívabb kulturális és tudományos kapocs.

A lengyelekhez fűződő érzelmi viszony egy gyermekkori olvasmányélményéhez vezethető vissza, Rákosi Viktor *A hős fiúk* című regényére, amelyben az 1848-as honvédek segítségére a szabadság kivívására a lengyelek siettek. Az érettségi után az ELTE Bölcsészettudományi Karának történelem–lengyel szakára jelentkezett. A diploma megszerzése után a tudományos pályafutását az ELTE tanszékein és kutatócsoportjánál kezdte és 1981-től már a Lengyel Filológiai Tanszék tudományos főmunkatársa lett.

Kovács István műfordítói arcát mutatta meg Marian Brandys *Napóleon és a lengyelek* című munkájának fordításával, majd megírta első történelem tárgyú munkáját is – valószínűleg itt a teremben sokan olvasták – az Így élt ... sorozatban József Bem, vagy ahogy nekünk kedvesebb Bem apó életrajzát. A tábornok élete és működése mondhatni a mai napig foglalkoztatja Kovács Istvánt. 2012-ben lengyelül is megjelent Bem életrajza, majd 2014-ben magyarul, bővítve és átdolgozva a *Bem tábornok. Az örök remények hőse*. A szerző oly sokat foglalkozott hőisével, hogy sokak szerint már hasonlítani is kezdett hozzá.

Közben Kovács István egy összefoglaló munkával is jelentkezett *A légió* címmel. A kismonográfia a negyvennyolcas magyarországi lengyel légióról szól igen adatgazdagon, de költői-szépírói stílusban megírva, amely mindenképpen szokatlan, de a történész-társadalom által nagyon is elfogadott módon. Hogy ez így van, az mutatja, hogy a munka bővített változata történettudományi kandidátusi értekezésnek is sikeres lett. Kovács István munkabírásának precizitásának legfőbb bizonyítéka *A lengyel légió lexikona*.

Több tízezer iratot, kartotékot kellett átnézni lengyel, szlovák, osztrák és magyar levéltárakban ahhoz, hogy elkészüljenek a minibiográfiák. A munka bővített változata lengyelül is megjelent a krakkói Lengyel Tudományos Akadémia gondozásában.

A tudományos és szépirodalmi munkák, fordítások sorát még hosszasan lehetne sorolni, melyek a lengyel–magyar közös történelemről, a lengyel történelem nálunk kevésbé ismert eseményeiről szólnak.

Kovács István a tudományos munka mellett más területen is bizonyította, hogy számára a lengyel-magyar barátság elmélyítése, tudatossá tétele élethivatás. 1990 után a Varsói Magyar Nagykövetség kulturális tanácsosaként, majd krakkói főkonzulként dolgozott. Négy év kihagyás után folytatta főkonzuli munkáját, melynek az eredményeit most nem sorolhatom fel. Számos emléktábla és emlékmű felállítása fűződik a nevéhez, számtalan kapcsolat kiépítése és ápolása, nem véletlen, hogy öt lengyel város választotta díszpolgárává. Ezenkívül több lengyel magas kitüntetés és elismerés birtokosa, alighanem a legbecesebb a krakkói Lengyel Tudományos Akadémia tagsága.

A most díját átvevő Kovács István költői pályafutását az egyetemi évek alatt kezdte, amikor a Kilencek csoport tagjaként alkotott, majd önálló verseskötetei is megjelentek és megjelennek a mai napig. Ekler Andrea a következőképpen jellemezte munkásságát: *„Kovács István változatos élete, gazdag és sokrétű alkotói pályája során költészetével szemben olyan szerénységgel viseltetett, oly mértékben nem a saját személyes érvényesülésével, önmegvalósításával, hanem a legnemesebb értelemben vett szolgálattal foglalkozott, hogy a versek valahogy mindig háttérbe szorultak”*. Az irodalmi életben szerzett elismertségét mutatja, hogy elnökségi tagja volt a Magyar Írószövetségnek és a Magyar Művészeti Akadémiának. Számos magyar elismerésének felsorolásától most eltekintünk.

Kovács István kiemelkedő tudományos és irodalmi munkásságát és szolgálatát ismeri el a Bizottság a Magyar Örökség díjjal.

Csikány Tamás

*****

Laudáció a Magyar Örökség díjas felvidéki Magyar iskolák Kincskeresők mozgalma számára A Kincskeresők Helyi értékeket kutató diákok

2006 tavaszán a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége a magyarországi Tudományos Diákkörök Országos Konferenciája, a TUDOK versenyének mintájára indította el annak a programnak a megvalósítását, amely a felvidéki tájához kapcsolódva a helyi értékek felkutatását és diákok általi bemutatását tűzte ki célul. A program Kincskeresők címen került megrendezésre, kezdetben felmenő rendszerű verseny formájában, később (anyagi források hiányában) már csak évenként megszervezett országos konferenciára került sor.

Jelmondata Móra Ferenc Kincskereső kisködmön című könyvéből vett idézet:
„Akármerre jársz-kelsz a világban, mindig a szülőházadban meledj...”

A 11–18 éves korosztály (általános iskola felső tagozata és középiskolák tanulói) saját kutatás alapján, 10 perces vetített képes előadásban mutatják be a helyi értékeket. A program már az első évektől fogva mozgalommá vált. A mai napig nagy érdeklődésnek örvend mind a tanárok, mind a diákok körében. Évente átlag 40–50 előadás hangzik el Felvidék legkülönbözőbb tájairól és településeiről.

A PowerPointban készített prezentációkat az iskolák felhasználják a helyi ismeretek tanításához, a diákok pedig előadják a helyi közösségek rendezvényein. Az előadások felkerülnek a Magyar Interaktív Televízió oldalára: <https://www.televizio.sk/tag/kincskeresok/>

A Kincskeresők mozgalom 2015-ben bekerült a Felvidéki Értéktárba, 2019-ben pedig a Falvak Kultúrájáért Alapítvány Örökség serleggel tüntette ki. A mozgalom megálmodója és mindmáig főszervezője, **Szanyi Mária** Magyar Ezüst Érdemkereszttel kitüntetett tanárnő és néprajzkutató, aki a Kincskeresők szervezéséért 2019-ben a Magyar Kultúra Lovagja lett, és a Kincskeresőknek járó elismerésként több felvidéki és magyarországi kitüntetést vehetett át.

Legfőbb segítője kezdettől fogva **Pék László**, az SZMPSZ akkori elnöke, **Rancsó Andrea** a hetényi **Tarczy Lajos** magyar iskola jeles tanára és **Szetyinszky Veronika** a **Vágsellyei Pázmány Péter** magyar iskola ny. tanára, egykori igazgatója.

Az eddigi években több mint 700 előadásra került sor, 2024. november 13–14-én a Kincskeresők XIX. konferenciáján 60 előadás hangzott el. A résztvevők Bodrogköztől Pozsonyig a Felvidék legkülönbözőbb tájairól tartottak előadásokat, változatos témakörökben. Ez arról tanúskodik, hogy a Kincskeresők – helyi és regionális értékeket kutató diákok érdeklődése nem lankad, sőt évről évre emelkedik.

Kutatásaikkal egyre szorosabbá fűződik kapcsolatuk a hellyel, ahol élnek – erősödik kötődésük a szülőföldhöz és nemzetünkhöz. Közülük nem egy jeles nemzetközi egyetemen folytatta önálló kutatásait és vált a szlovákiai feltalálók büszkeségeivé.

A fiatalokat széles körben mozgósító és a szülőföld iránti kötődést megerősítő **Kincskeresők** mozgalma az elmúlt 19 évben hatalmas mennyiségű helyi értéket mutatott fel az élet minden területéről, a pedagógusok és a szülők közreműködésével, amelyek legjobbjait a **Talentum**, a szlovákiai magyar iskolák tehetségei című kiadványsorozat mutatja be.

Én 15 éve veszek részt a zsűri munkájában, és ámulattal adózom a Pék László, Szanyi Mária, Rancsó Andrea, Szetyinszky Veronika, valamint a szlovákiai magyar iskolák minden mély hivatástudattal oktató és nevelő pedagógusának, akik fáradhatatlan tevékenységükkel példás kapcsolatot tudnak teremteni a szülőkkel is, s olyan kiváló munkatársi gárdát teremtettek, akik biztosítják e nemes kezdeményezés további felvirágzását.

Hálás lennék, ha a Magyar Oktatásügy országos méretben is terjesztené a felvidéki magyar iskolák magas színvonalú munkájának megismerését, az oktatók, diákok és a szülők együttműködését, lelkesedését, szeretetét a tanulmányaik és a kutatásaik iránt.

Nagy tisztelettel köszönöm a Magyar Örökség és Európa Egyesületnek és a Magyar Örökség díj Bíráló Bizottságának, hogy a **Felvidéki Magyar iskolák Kincskereső mozgalma számára odaítélte a Magyar Örökség díjat.**

Prokopp Mária
Magyar Örökség- és Széchenyi-díjas művészettörténész

*****

Magyar Örökség és Európa Egyesület
adószám: 18232101-1-42

Székhely: 1146 Budapest, Hermina út 45.
Postacím: 1132 Budapest, Koma utca 11.
magyarorokseg1995@gmail.com
Tel.: +36 30 9416-202
www.magyarorokseg.hu

**Kérjük a Magyar Örökség és Európa Egyesületnek
szánt adományát küldje az alábbi bankszámlánkra:**
K&H Bank: 10200971-21523575-00000000

**A Magyar Örökség és Európa Egyesület,
valamint a Magyar Örökség díj fő támogatója
az Agrárminisztérium és a Hungarikum Bizottság.**

AGRÁRMINISZTÉRIUM

Támogatóink:
Schmitt Pál volt köztársasági elnök
Állatorvostudományi Egyetem
Vincze László és Fiai Papírmerítő Műhely